
پرسش ها و پاسخ ها
پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

موضوع:

اخلاق؛ مکارم اخلاق؛ بخشندگی و رسیدگی به نیازمندان

بسم الله الرحمن الرحیم

پرسش نویسنده: مهدی تاریخ: ۱۳۹۵/۱۲/۱۵

با توجّه به اینکه تشکر از مخلوق تشکر از خالق است، آیا هدیه دادن و کمک کردن به انسان ناسپاس و ناشکر درست است؟

پاسخ تاریخ: ۱۳۹۵/۱۲/۲۰

روشن است که مؤمن برای خشنودی خداوند به دیگران کمک می‌کند و هدیه می‌دهد و با این وصف، ناسپاسی دیگران باز دارنده‌ی او از این کار خوب نیست؛ چراکه اگر آنان ناسپاسی کنند، خداوند سپاسگزاری داناست؛ چنانکه فرموده است: ﴿وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾[۱]؛ «و هر کس خیری را اختیار کند هرآینه خداوند سپاسگزاری داناست»، بلکه کمک کردن و هدیه دادن او به سود خودش است و او در هر حال از آن زیان نمی‌بیند؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنْفُسِكُمْ ۚ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ ۚ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾[۲]؛ «و هر خیری که انفاق کنید برای خودتان است و جز برای خشنودی خداوند انفاق نمی‌کنید و هر خیری که انفاق کنید تماماً به خودتان بازگردانده می‌شود و شما ستم نمی‌بینید»! فارغ از آنکه ناسپاسی دیگران قاعدتاً پس از کمک کردن و هدیه دادن به آنان معلوم می‌شود و پیش از آن گمانی بیش نیست، در حالی که خداوند از «گمان بد» نهی کرده و فرموده است: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ﴾[۳]؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! از بسیاری گمان‌ها خودداری کنید؛ چراکه برخی گمان‌ها گناهند»؛ چراکه اگر آنان قبلاً ناسپاسی کرده‌اند، ممکن است بعداً سپاس گزارند؛ ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ﴾[۴]؛ «آیا خداوند به سپاسگزاران داناتر نیست؟!»؛

۱. البقرة/ ۱۵۸
۲. البقرة/ ۲۷۲
۳. الحجرات/ ۱۲
۴. الأنعام/ ۵۳

خصوصاً با توجّه به اینکه احسان به ناسپاسان، بزرگوارانه‌تر است و چه بسا به اصلاح آنان می‌انجامد؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ﴾[1]؛ «بدی را با چیزی که بهتر است پاسخ بده» و فرموده است: ﴿ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ﴾[2]؛ «با چیزی که بهتر است پاسخ بده، آن گاه کسی که میان تو و او عداوتی بود انگار که دوستی صمیمی است»! وانگهی اگر کسانی ما را ناسپاسی می‌کنند، چه بسا ما نیز کسانی را ناسپاسی می‌کنیم، در حالی که دوست نمی‌داریم احسان خود به ما را قطع کنند، بلکه بیش از آنان پروردگارمان را ناسپاسی می‌کنیم، ولی او نعمت خود را از ما قطع نمی‌کند و برای ما در او الگوی بزرگواری است؛ مگر اینکه نعمت او را در کردارمان ناسپاسی کنیم؛ به این معنا که آن را در نافرمانی او به کار بریم؛ چراکه در این صورت، آن را قطع می‌کند و ما را کیفر می‌دهد؛ چنانکه فرموده است: ﴿لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾[3]؛ «اگر سپاس گزارید برایتان می‌افزایم و اگر ناسپاسی کنید عذابم شدید است» و با این وصف، بخشیدن چیزی به کسی که از آن برای نافرمانی خداوند استفاده می‌کند، جایز نیست؛ همچنانکه کمک کردن و هدیه دادن به دشمنان خداوند مطلقاً حرام است؛ چراکه گرایش به آنان محسوب می‌شود و خداوند فرموده است: ﴿وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ﴾[4]؛ «و به سوی کسانی که ستم کردند نگرایید که شما را آتش می‌گیرد و برایتان جز خداوند سرپرستانی نیست، آن گاه یاری نمی‌شوید».

حاصل آنکه کمک کردن و هدیه دادن به دیگران کار پسندیده‌ای است اگرچه آن را سپاس نگزارند، مگر اینکه دشمنان خداوند باشند یا از کمک و هدیه برای نافرمانی او استفاده کنند؛ چراکه در این صورت کار پسندیده‌ای نیست، بلکه کار ناروایی است.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی

بخش پاسخگویی به پرسش‌ها

۱. المؤمنون/ ۹۶
۲. فصّلت/ ۳۴
۳. إبراهیم/ ۷
۴. هود/ ۱۱۳